

גידולים חדשים

מוטי הררי, מיכל שוורצברג – מו"פ ערבה

מבוא

גידולים חדשים לחלוטין הם בעלי חשיבות עליונה ביכולת חקלאי ישראל והערבה בפרט לשרוד בתחרות על שוקי העולם בעמדת הנחיתות האקלימית, הקרבה לשווקים ועלות היצור לעומת המתחרים. הכנסת גידול חדש לחלוטין מחייבת פיתוח המוצר והאגרוטכנולוגיה הנדרשת לגידולו, תנאי המשלוח והאגרטה. זהו תהליך ממושך ומחייב השקעת מאמצים בין תחומיים. במו"פ ערבה מתנהל פיתוח של מספר מוצרים:

- **מור** – צמח זה, מין של גומפרנה שמקורו בבר מאקוודור מושך תשומת לב בזכות צבעו הייחודי- ארגמן-כחול ושפע של פרחים על גבי הענף נבדקה התכנות שימוש בצמח זה כצמח מילוי לאגדי פרחים. במקורו נוטה הצמח לגידול מופרז והמרחקים בין הפרחים גדולים מדי, הצמח נוטה להשבר וחי האגרטה היו קצרים. בשימוש במננסים התקבל מוצר המתאים לשימוש כצמח מילוי. בבחינת חי האגרטה התקבלו תוצאות מבטיחות.
 - **בסיה** – צמח בר מאזור הערבה הנושא פירות לבנים שעירים לאורך כל ענפיו. המופע האטרקטיבי של רצף כדורים שעירים בצבע לבן-שלג העלה את האופציה של שימוש בענפים אלו למטרת גידולו כצמח מילוי (FILLER) לזרי פרחים. נעשתה ברירת טיפוסים אחידים, נבדקו מועדי אסיף הזרעים, נערכו מבחני נביטה וגידול מתוך מטרה להתגבר על נושא אחידות המוצר. הבעיות שנצפו היו שבירות הענפים ונשירת פירות במהלך המשלוח. נערכו ניסויים בשימוש בחמרי צמיחה למניעת נשירת פירות וביצוב הצמח ומניעת שבירת ענפים.
 - **ואארטה** – נבחנו מופע הצמח בתנאי הערבה ומידה עמידותו של צמח זה ממוצא אוסטרלי לתנאי מליחות המים והאקלים הקיצוני. התוצאות מעודדות. בעונת הסתיו נבחן צמח זה להשפעות טיפוליות עיצוב ולחיי האגרטה. כמו כן נבחן צמח זה לגידול כעציץ פורח.
 - **גולנית ערב** – לאחר כשלון מתמשך של שלוש שנים בהן לא יצרו בבר זרעים, נאספו השנה לראשונה זרעים וגידול ראשוני להגדרת כיווני העבודה ולהשוואה לגלובולריה נערך בעונת הסתיו.
 - **היביסקוס "אודם"** – צמח זה בעל ענפים ועלים אדומים-סגולים נראה כמתאים לשימוש כתוספת לאגדי פרחים (מקטגוריית ה"ירוקים"). יוצרו לראשונה די צמחים לשם בחינת חי האגרטה וסימולציה לתנאי משלוח. הניסוי הנ"ל החל עם תחילת עונת היצוא בחדשי נובמבר-דצמבר.
- מספר לילות קרה, שעצמתה בחורף זו הייתה חריגה, שהתרחשו בחדשים דצמבר-ינואר פגעו בעיקר בצמחי המור וההיביסקוס ולא ניתן היה להשלים את תכנית העבודה המתוכננת. תכניות אלו יושלמו בסתיו 2008.

חמרים ושיטות

א. מור

צמחי מור נשתלו בחוות יטבתה בשלושה מועדי שתילה: 15.9, 25.10 ו-10.12 משתילים שהוכנו בחממת המו"פ. בשלב של תחילת פריחה טופלו הצמחים במננס "מג'יק" בריכוז של 30 ח"מ. נבדקה השפעת מועד השתילה והריסוס במננס על מופע הצמחים ומועד הקטיפה.

ב. בסיה

נביטת זרעי הבסיה בעונת הסתיו הייתה חלקית ביותר. רק בחורף הייתה נביטה מלאה. צמחי הבסיה הבוגרים טופלו במננס "מג'יק" בריכוז של 20 ו-30 ח"מ למניעת שבירת הענפים. עם תחילת הפריחה טופלו הצמחים בג'יברלין בריכוז של 50, 100 ו-200 ח"מ למניעת נשירת הפירות.

ג. גולנית ערב

צמחי גולנית מזרעים שנאספו בבר נשתלו בבית רשת 50% צל בחוות יטבתה. נערך מעקב אחרי הפרמטרים הצמחיים – נביטה, גידול, מועד הפריחה, רצף הפריחה, צבע הפרחים וצפיפותם.

ד. היביסקוס אודם

חלקה רציפה של היביסקוס אודם נשתלה ליצור מטע ממנו יאספו הענפים לבחינה ולשם יצור זרעים. נבדקו שלב ההתפתחות והשפעתו על אורך חיי האגרטל, אורך הענפים ומידה השתמרות הצבע באגרטל. ענף הירוקים תופס מקום גדל ביצוא ההורטיקולטורי מישראל. תוספת ענפים בצבע אדום מקובלת ומוכרת בשוק. ההיצע מצומצם ומוצר חדש עשוי לתפוס מקום בשוקי היצוא.

ה. ואראטה

שתילי ואראטה מרבוי מזרעים נשתלו בחוות יטבתה במו"פ ונערך מעקב אחרי פרמטרי התפתחות – מועד הפריחה, מספר ענפים לצמח, אורך חיי האגרטל ומופע כללי.

תוצאות

א. מור

כתוצאה מהקרה נפגעו קשה הצמחים ולא התפתחו.

ב. היביסקוס אודם

גם צמח זה נפגע קשה מהקרה. לפני הקרה נערך מבחן לאורך חיי האגרטל - נקטפו ענפים בשלושה שלבי התפתחות – ענף רך, ענף חצי מעוצה וענף מעוצה. עם הקטיף איבדו כל הענפים טורגור במהירות, תוך מספר דקות. הענפים הוכנסו למים בתוספת TOG 6. התוצאות מובאות בטבלה מס. 1. לאורך כל הניסוי שמרו העלים על רעננות ועל הצבע האופייני.

אורך חיי אגרטל של היביסקוס "אודם", ימים

גיל ענף	אורך חיי אגרטל, ימים
ענף רך	6
ענף חצי מעוצה	18
ענף מעוצה	15

טבלה מס. 1. אורך חיי אגרטל

ג. גולנית ערב

עיקר המאמץ הוקדש לריבוי וקבלת מספיק זרעים לביסוס חלקת ניסוי.

ד. בסייה צמירה

כל הנסיונות למניעת שבירת ענפים ולמניעת נשירת פירות נכשלו. עדיין נבחן שימוש בבסייה כצמח גינן עמיד ליובש. הצמח יוצר מרבד לבן שלג. שילוב של בסייה עם מצחים בצבע אדום סומן ע"י מספר גננים כאטרקטיבי ויועברו זרעים אליהם לבחינה בשטחי גינן.